

gekenmerkt door een weelderige rietvegetatie met russen, watermunt, moerasandoorn en kleine valeriana. Zelfs van uit de trein valt dit plekje op. De bodem is daar overigens zuivere keileem, en door zijn ligging op het Z. Z.W. 's zomers gloeiend heet en droog. Een paar boringen, een 100 m. daar vandaan ten behoeve van een aan te leggen viaduct, brachten vrij veel Silurische kalkstenen boven van het type zoals men in de Hondsrug bij Groningen (Esserveld) veel vindt, maar die bij Steenwijk uiterst zelden aan de oppervlakte gevonden worden. We vonden er daar nog enkele liggen.

Bij deze tocht werd een bezoek gebracht aan het Geologisch Museum in de R.H.B.S. te Steenwijk, waar behalve vele fraaie voorbeelden van typisch N. gesteenten, een verzameling zandstenen en kwartsieten, een verzameling keien met gletscherkrassen, met botsfiguren, en gletschermolenstenen werden getoond, alle uit de omgeving van Eeze, Steenwijk, en Havelte.

Een excursie naar de Bisschopsberg is in letterlijke zin in het water gevallen, en de beraamde excursie naar Kallenkote, Kamperzand en Holtingerzand zijn vanwege het onbetrouwbare weer niet eens op het officiële dagprogramma verschenen.

**G. A. Brouwer • Bilthoven**

### **Vogelstudie in Eeze en omgeving.**

Behalve op bepaalde plaatsen aan de kust, valt er in Augustus op vogelgebied gewoonlijk weinig te beleven. De meeste soorten hebben het broedseizoen beëindigd en vele zijn door den rui stiller dan ooit: slapen en voedselzoeken zijn de voornaamste levensuitingen geworden. Dientengevolge is ons oor, dat bij het waarnemen van vogels zoo'n belangrijke rol speelt, gedeeltelijk uitgeschakeld en het oog moet een verhoogde activiteit ontplooiën, teneinde niet alleen een antwoord te geven op de vraag „Wat vliegt daar”, maar ook de naam te kunnen noemen van alles wat er geluidloos in boom en struikgewas rondscharrelt. Sommige jonge zangvogels en verschillende mannetjes-eenden verzwaren deze opgave in belangrijke mate, doordat zij een afwijkend jeugd- of een grauw zomerkleed dragen. Verscheidene vogels zullen dan ook ongetwijfeld aan onze aandacht ontsnapt zijn en dat er tenslotte toch een kleine honderd soorten werden waargenomen, is te danken aan de gevarieerde terreinstgesteldheid, die in de wijdere omgeving van Willemsoord wordt aangetroffen en aan den

invloed van den najaarstrek, die voor sommige soorten al begonnen, voor andere, m.n. voor de steltloopers, nog in vollen gang was.

In de onmiddellijke omgeving van de hoeve „Utrecht” waren Kraai, Ekster, Braamsluiper, Gekr. Roodstaart, Huiszwaluw en Kievit de meest voorkomende soorten, maar nauwelijks had men in zuidoostelijke richting wandelend de bosschen van „de Eese” bereikt of Vlaamsche Gaai, Vink, Geelgors, verschillende meezen w.o. Kuif- en Zwarte Mees, Fitis, Winterkoning en Patrijs konden aan dit lijstje worden toegevoegd. Het fraai aangelegde landgoed herbergde echter nog veel meer vogels: het zware hout nabij de voormalige huisplaats vormde het milieu van Boomkruiper, Grauwe Vliegenvanger en Groene Specht (de laatste is door de 3 strenge winters sterk verminderd); in de dichte dennenbosschen riepen de jongen van een uitgevlogen sperwerbroedsel en op een droge binnenheide werd door enkele deelnemers de Nachtzwaluw gezien. Waar het terrein meer open was, zooals in het Vledderveld, kwamen Kneutje, Grasmusch en Roodborsttapuit voor de kijkerglazen en in het parklandschap der stroomdalen trok 'n enkele Wielewaal, die met een heesch „gigigi” om gezelschap van soortgenooten vroeg, onze aandacht.

De zwaluwen hadden het nog druk met het verzorgen van hun jongen: in Blokzijl waren vooral de Huiszwaluwen talrijk, hetgeen wellicht in verband stond met de muggenovervloed, in het heideveld aan den voet van den Havelterberg (in de zgn. Doeze) zagen wij een bescheiden oeverzwaluwvestiging met wellicht 2 dozijn bewoonde gangen. Alleen voor de Gierzwaluw was het broedseizoen denkelijk reeds ten einde, want slechts een klein aantal verzamelde zich 's avonds boven Steenwijk.

Het laagveengebied van Noordwest-Overijsel en de petten langs de Linde boden volop gelegenheid de meeste moerasvogels te leeren kennen. Weliswaar waren de kleine vogels tengevolge van de zomerstille grootendeels uitgeschakel (alleen 'n enkele Rietgors was nog te identificeeren), maar Bruine Kuikendief en Purperreiger lieten zich herhaaldelijk en vaak onder goede belichting waarnemen. Behalve van Roode, kregen de terreinen langs de Linde ook bezoek van Blauwe Reigers en van 'n enkele Ooievaar, denkelijk afkomstig van het nest te Wolvega (bij Mej. de Haan). Van de andere ooievaarsnesten uit de omgeving is slechts bekend, dat het nest op Huize Bergstein 3 groote jongen bevatte en dat te

Nijensleek (bij Bruin) geen jongen grootgebracht werden; slechts één oude vogel werd op dat nest gezien. Het nest bij Huize de Bult werd door niemand gecontroleerd.

De excursisten, die de omgeving van het Brandeveen bezochten, zagen meestal verschillende roofvogels: de Grauwe Kuikendief bij de hunnebedden, de Bruine boven de heiplassen, Toren- en Boomvalk boven Wester- en Oosterzand, eenmaal een Havik en naar ik meen ook een Buizerd. Ook luisterden zij er naar den bedelroep van jonge Dodaarzen en Futen en konden zij vaststellen, dat de verspreide ligging der plassen aan de Wilde Eenden en Winter- talingen 'n goede kans verschafte om aan de jagers te ontsnappen.

Op de groenlanden langs Steenwijker A en elders hadden zich de Kieviten verzameld en verder werden hier nog 'n enkele Tureluur en Grutto en 'n enkel paar Scholeksters gezien (de waargenomen paren van deze laatste soort waren alle kinderloos).

Wat de doortrekkende steltloopers betreft, sporadisch is een overtrekkende Regenwulp gehoord en dank zij den lagen waterstand der talrijke heiplasjes werden alle leden van het trio Oeverlooper, Witgatje en Boschruiter, die graag op dergelijke plaatsen pleisteren, waargenomen. Tenslotte zijn tijdens het voorkamp 2 Lachsterns geobserveerd, die met langzamen vleugelslag rondvlogen boven het Nijensleekerveld; als om de determinatie te vergemakkelijken liet een van hen even z'n harten roep hooren; die klonk als „kou, kou, kou”.

## C. J. H. v. d. Broek • Utrecht

### Hydrobiologie in het Leiderskamp.

Het groote aantal en de enorme verscheidenheid der plassen en wateren rondom het Leiderskamp waren op zichzelf reeds een waarborg voor het welslagen van hydrobiologisch werk.

Zoo boden ons reeds op de eerste dag de drie plassen: „Anserplas” (ten Z. van Ansen), „Meeuwenplas” (onder Dwingeloo) en „de Holten” bij Oldediever drie voorbeelden van typen water op de meest sprekende wijze:

de „Anserplas”, bedekt met een prachtig wit waas van bloeiende kikkerbeet en met een plaatselijk breede rietzoom, doch met een omgeving waarin het *Sphagnum* geheel domineerde, toonde al de bonte verscheidenheid van een mesotrooph, niet verzuurd water;

de „Meeuwenplas”, uitermate arm en kaal temidden van de uit-